

Република Србија
ВРХОВНИ СУД
Рев 25267/2024
09.01.2025. године
Београд

У ИМЕ НАРОДА

Врховни суд, у већу састављеном од судија: Гордане Комненић, председника већа, др Илије Зиндовића и Марије Терзић, чланова већа, у парници тужиоца АА из ..., са пребивалиштем у ..., чији је пуномоћник Вилијам Паспаловски, адвокат из ..., против тужеих ББ из ..., чији је пуномоћник Александра Ковачевић, адвокат из ..., ВВ из ..., са пребивалиштем у ... и ГГ из ..., са пребивалиштем у ..., чији је заједнички пуномоћник Орце Лазаревски, адвокат из ..., ради оспоравања и утврђивања очинства, одлучујући о ревизији туженог ББ изјављеној против пресуде Апелационог суда у Београду Гж2 93/24 од 04.09.2024. године, у седници одржаној 09.01.2025. године, донео је

ПРЕСУДУ

ОДБИЈА СЕ, као неоснована, ревизија туженог ББ из ..., изјављена против пресуде Апелационог суда у Београду Гж2 93/24 од 04.09.2024. године.

Образложење

Пресудом Вишег суда у Београду П2 146/22 од 21.11.2023. године, ставом првим изреке, утврђено је да тужени ГГ из ..., није природни – биолошки отац тужиоца АА из ..., рођеног у1986. године од мајке ВВ из ..., што је тужени ГГ из ..., дужан да призна и трпи брисање уписа очинства из Матичне књиге рођених. Ставом другим изреке, утврђено је да је тужени ББ из ... природни – биолошки отац тужиоца АА из ..., рођеног у1986. године, од мајке ВВ из ..., што је тужени ББ из ... дужан да призна и трпи упис очинства у Матичну књигу рођених. Ставом трећим изреке, тужени ББ је обавезан да тужиоцу АА из ... накнади трошкове парничног поступка у износу од 918.300,00 динара.

Апелациони суд у Београду је, пресудом Гж2 93/24 од 04.09.2024. године, ставом првим изреке одбио, као неосновану, жалбу туженог ББ и потврдио пресуду Вишег суда у Београду П2 146/22 од 21.11.2023.године. Ставом другом изреке, одбијен је захтев туженог ББ за накнаду трошкова другостепеног поступка.

Против правноснажне пресуде донете у другом степену тужени ББ је изјавио благовремену ревизију због битне повреде одредаба парничног поступка, погрешно и непотпуно утврђеног чињеничног стања и погрешне примене материјалног права.

Врховни суд је испитао побијану пресуду, применом одредбе члана 408. Закона о парничном поступку („Службени гласник РС“, број 72/11 ... 18/20), у вези одредбе члана 92. Закона о уређењу судова ("Службени гласник РС", бр. 10/23), и члана 202. Породичног закона ("Службени гласник РС", бр. 18/2005 ... 6/2015) па је утврдио да ревизија није основана.

У поступку није учињена битна повреда одредаба парничног поступка из члана 374. став 2. тачка 2. Закона о парничном поступку, на коју Врховни суд пази по службеној дужности. Наводи ревизије о учињеној битној повреди из одредбе члана 374. став 2. тачка 12. Закона о парничном поступку, су без утицаја на одлучивање имајући у виду да та битна повреда није разлог за изјављивање ревизије на основу одредбе члана 407. став 1. тачка 2. истог Закона. Неосновани су наводи ревизије ревидента о томе да је другостепени суд, без отварања расправе извео потпуно другачију оцену доказа и тиме учинио битну повреду одредаба парничног поступка из члана 407. став 1. тачка 3. Закона о парничном поступку. Супротно тим наводима ревизије ревидента, другостепени суд није изводио доказе нити их је ценио, већ је, одбијањем жалбе туженог (ревидента), прихватио утврђено чињенично стање на основу доказа који су изведени и цењени у првостепеном поступку.

Према утврђеном чињеничном стању, тужилац АА из ..., рођен је ...1986. године, у Првобитно, његово рођење је уписано у Матичну књигу рођених у ..., ...1986. године, под бр. ...-...-..., као ДД, а као мајка детета била је уписана ЂЂ, са пребивалиштем у Није уписано име оца детета. Накнадно је, 14.09.1992. године, извршена исправка Извода из матичне књиге рођених за тужиоца, тако што је као његово име наведено АА1, а као мајка детета уписана је ВВ1, држављанка ..., са пребивалиштем у ... - ..., док је као отац детета наведен тужени ГГ1, рођен у Тужена ВВ2 рођена је ...1950. године и примљена у држављанство ..., тако што је том приликом узела име ВВ. У време рођења тужиоца, била је у браку са туженим ГГ, а њихов брак је разведен 08.09.1986. године. Тужена ВВ је природна – биолошка мајка тужиоца, на основу изведеног доказа вештачењем од стране Института за судску медицину у Београду. Тужени ГГ1, рођен ...1934. године је у својој овереној изјави преведеној са енглеског језика, навео да је свестан да АА није његов биолошки син и да је, убрзо након његовог рођења, сазнао да му је отац ... ББ. Такође се изјаснио да је са туженом ВВ, живео одвојено много година пре рођења тужиоца, а АА је усвојио када је он имао шест година, како би имао исто презиме као и његова сестра ЕЕ и како се не би створила конфузија у школи. Вештачењем од стране проф.др. Оливера Стојковића са Института за судску медицину у Београду, утврђено је да тужени ГГ није природни – биолошки отац тужиоца. Тужени ББ је одбио да се подвргне ДНК вештачењу ради утврђења да ли је он природни – биолошки отац тужиоца. Институт за судску медицину је поднеском од 12.11.2019. године обавестио суд да се тужени ББ није одазвао позиву за вештачења, из ког разлога исто није изведено. Тужени ББ и тужена ВВ упознали су се 1984. године када је ББ био на турнеји по ... и ..., преко заједничког пријатеља ЖЖ. Одмах по упознавању, ступили су у интимну везу, која је, према исказима саслушаних сведока ЗЗ, ИИ и ЈЈ, који о томе имају непосредна сазнања, трајала од 1984. године до почетка 1986. године. У време рођења тужиоца, у ... 1986. године, био је у току поступак развода брака тужене ВВ и туженог ГГ, који су више године живели одвојено. Сведок ЗЗ која је са туженим ББ била на турнеји 1984/1985. годину, у свом исказу је потврдила да је тужена ВВ, на дочеку Нове 1986. године у ..., била у седмом месецу трудноће, а блискост тужених ББ и ВВ забележена је

и на фотографијама које су приложене предмету и чију аутентичност тужени ББ није оспорио. Тужени ББ се изјаснио да је тужена ВВ његова "оштрашћена обожаваатељка", са којом није био у вези, већ су имали сексуалне односе један до два пута у неколико месеци, тако што се догађало да она преспава код њега. Тужена ВВ је детаљно описала упознавање и везу са туженим ББ, околности под којима је сазнала да је трудна и како је о трудноћи обавестила ББ, који је, од тренутка када је сазнао да је она у другом стању до тренутка прекида њихове комуникације, знао за своје очинство, које никада није доводио у питање, напротив, грлио је и љубио њен стомак. Наводи из њеног исказа потврђени су исказима сведока ИИ и ЗЗ. Наводе тужене ВВ о очинству туженог ББ потврдила је и сведок ЈЈ, наводећи да јој је, у јуну или јулу 1985. године, тужена ВВ рекла да је трудна, а да је након тога ББ дошао код ње, позвао је да изађе из стана, па је у разговору са сведоком о тој трудноћи питао сведока: "Шта да радим?", на шта му је сведок одговорила да је то раније требало да је питају, јер је она била против њихове везе знајући да је ББ ожењен. Такође је у свом исказу навела да, када је тужилац имао четири – пет месеци, ВВ је дошла са њим у ..., па је ББ тада дошао код сведока у стан да види дете, тужиоца, узео га у наручје, а дете је пружило руке ка њему, па се сведок расплакала. Тужени ББ ју је тешио рекавши да ће све бити у реду.

Полазећи од овако утврђеног чињеничног стања, првостепени суд је тужбени захтев тужиоца за утврђење да је тужени ББ из ... његов природни – биолошки отац, усвојио, применом одредбе члана 55. Породичног закона. Претходно је, истом пресудом, утврдио да тужени ГГ из ... није природни – биолошки отац тужиоца, јер је законска претпоставка о томе да је муж мајке отац детета, у овом случају, оповргнута записником о вештачењу и налазом и мишљењем Института за судску медицину бр. 397/23 од 16.10.2023. године, о томе да тужени ГГ није биолошки отац тужиоца. По оцени првостепеног суда, наводи тужене ВВ о томе да је од тренутка кад је ступила у везу са туженим ББ 1984. године, па све до друге половине 1986. године, била у емотивној и сексуалној вези са туженим ББ, дакле и у критичном периоду зачећа детета - тужиоца, који је рођен у термину, потврђени су исказима сведока који имају непосредна сазнања о њиховој емотивној вези. При одлучивању, првостепени суд је ценио од каквог је значаја околност да тужени ББ одбија да да биолошки материјал потребан за ДНК анализу, па је закључио да бескомпромисно и истрајно одбијање туженог ББ, у том смислу, управо указује на истинитост навода тужене ВВ да је он тужиочев отац.

Другостепени суд је прихватио закључак првостепеног суда о доказаном очинству туженог ББ, указујући да је он имао могућност да, медицинским вештачењем ДНК, отклони евентуалну сумњу у своје очинство, а није тако поступио већ је, супротно томе, упорним одбијањем да да биолошки материјал спречио извођење доказа ДНК вештачењем, што указује на његову очигледну намеру да избегне утврђивање очинства. Другостепени суд је, такође, прихватио утврђено чињенично стање и оцену доказа које је извео и ценио првостепени суд у погледу исказа саслушаних сведока и парничних странака, налазећи да су неосновани жалбени наводи туженог ББ, којима он оспорава правилност одлуке првостепеног суда.

По оцени Врховног суда, нижестепени судови су утврђењем да је тужени ББ из ... природни – биолошки отац тужиоца, правилно применили материјално право.

Одредбом члана 59. став 1. Породичног закона прописано је да дете, без обзира на узраст, има право да зна ко су му родитељи. Тужбу ради утврђивања очинства дете може поднети без обзира на рок на основу одредбе члана 251. став 1. истог Закона. На основу одредбе члана 55. став 1. Породичног закона, ако очинство није утврђено признањем, може бити утврђено правноснажном судском пресудом. Право на утврђивање очинства имају: дете, мајка и мушкарац који тврди да је отац детета (став 2.).

Права детета постоје аутономно, независно од дефиниција у правним изворима. Посебан корпус дечијих права у међународном праву људских права представљен је у Конвенцији о правима детета коју је ратификовала СРЈ 2001. године. Право детета на идентитет дефинисано је чланом 8. ставовима 1. и 2. Конвенције, тако што члан 8. став 1. предвиђа следеће: "стране уговорнице се обавезују да поштују право детета на очување идентитета, укључујући држављанство, име и породичне односе, у складу са законом, без незаконитог мешања. Став 2. предвиђа следеће: "у случајевима када је дете незаконито лишено неких или свих елемената свог идентитета, стране уговорнице ће обезбедити одговарајућу помоћ и заштиту, како би му што пре био враћен идентитет".

У конкретном случају, тужилац, без обзира на узраст, има право да зна ко му је отац, у ситуацији када је утврђено да тужени ГГ из ..., није његов биолошки отац. Изведеним доказима и њиховом слободном оценом, у смислу одредбе члана 8. Закона о парничном поступку, утврђено је да је тужени ББ природни – биолошки отац тужиоца. Начело слободне оцене доказа карактерише одсуство законом утврђених правила о избору доказа и њиховом рангирању према доказној снази. Суд у сваком конкретном случају, сходно резултату истраживања, слободно формира своје мишљење о доказаним, односно недоказаним чињеницама, а слободна оцена доказа подразумева и слободу избора доказних средстава. С тим у вези, наводима ревизије ревидента о погрешно и непотпуно утврђеном чињеничном стању, у ствари се оспорава оцена доказа, што је без утицаја на одлучивање. Такође су без утицаја на одлучивање наводи ревизије ревидента о погрешној примени материјалног права, јер није допуштено оспоравање очинства после усвојења детета у смислу одредбе члана 56. став 5. Породичног закона. Одлука о оспоравању очинства не односи се на ревидента, јер он није усвојитељ нити се његово очинство оспорава, већ се на ревидента односи одлука о утврђивању очинства по тужби коју дете може да поднесе без обзира на рок, на основу одредбе члана 251. став 2. Породичног закона.

Неосновани су наводи ревизије да је суд погрешно засновао своју надлежност противно одредби члана 64. Закона о решавању сукоба закона са прописима других земаља ("Службени лист СФРЈ", бр. 43/82 и 7/82, "Службени лист СРЈ", бр. 46/96 и "Службени гласник РС", бр. 46/2006). Супротно тим наводима, надлежност суда и других органа Савезне Републике Југославије у стварима са међународним елементом прописана је у одредби члана 46. став 1. Закона о решавању сукоба закона са прописима других земаља, тако што надлежност суда Савезне Републике Југославије постоји ако тужени има пребивалиште, односно седиште у Савезној Републици Југославији. У конкретном случају, тужени ББ је лице чије се очинство утврђује, а пошто он има пребивалиште у Београду, Република Србија, следи да је побијану одлуку донео надлежан суд. Одлука о оспоравању очинства не односи се на ревидента па су наводи његове ревизије који се на ту одлуку односе без утицаја на одлучивање.

Правилна је и одлука о трошковима парничног поступка јер је донета правилном применом одредбе члана 153. став 1. и 154. Закона о парничном поступку.

На основу одредбе члана 414. став 1. Закона о парничном поступку, Врховни суд је одлучио као у изреци.

**Председник већа - судија
Гордана Комненић,с.р.**

**За тачност отправка
Заменик управитеља писарнице
Миланка Ранковић**